

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת בראשית

”ודבר א-להינו יקום לעולם”

הכתוב אומר ”לעולם ה' דברך ניצב בשמים”, והכוונה היא שהעולם כולו עומד בדבר ה' ואין לו קיום מעצמו. הכתוב אומר זאת על המציאות הרוחנית, ומתכוון שמתוכה נבין שכך זה גם במציאות

הגשמית

שלום לידידינו היקרים!

חכמינו אומרים ”בעשרה מאמרות נברא העולם” (אבות ה, א), כלומר ה' ברא את העולם על ידי דיבור, וכפי שכתוב ”ויאמר אלקים יהי אור - ויהי אור”, וכן בשאר המאמרות של בריאת העולם.

המאמרות הם הקיום של העולם

מכך שהכתוב מכנה את בריאת העולם בלשון דיבור, לומדים חכמינו שהעולם כולו הוא דיבור של ה', והדיבור של ה' הוא הקיום של העולם.

וזו לשון חכמינו (מדרש תהילים קיט, פט):

”דברך ניצב בשמים - איזה דבר הניצב בשמים? אלא אמר הקדוש ברוך הוא: על מה השמים עומדים, על אותו דבר שאמרתי ”יהי רקיע בתוך המים”... ובאותו הדבר שברא אותם בו הם עומדים לעולם, לכך נאמר ”לעולם ה' דברך ניצב בשמים”.

חכמינו דורשים את הפסוק ”לעולם ה' דברך ניצב בשמים”, ולכן הם מדברים רק על המאמר השלישי מתוך המאמרות שבהם נברא העולם, ”ויאמר אלקים יהי רקיע”, אבל הכוונה היא לכל המאמרות של בריאת העולם. כלומר המאמרות של בריאת העולם הם קיום המציאות כולה לעולם.

וכפי שמסביר זאת הבעל שם טוב (כתר שם טוב אות קצד) :

ותיכף כשאמר הקב"ה ”יהי רקיע” נתהווה הרקיע, כמו שכתוב ”בדבר ה' שמים נעשו”, ונכנס המאמר ההוא בחיות פנימי להחיות הרקיע כל ימות עולם שיעמוד, כמו שכתוב ”לעולם ה' דברך ניצב בשמים”, וכן כשאמר ”תוצא הארץ נפש חיה” או ”תוצא הארץ דשא ו”עץ פרי”, אותו המאמר היה מהווה הכל.

כאשר אדם מדבר הדיבור שלו קיים, וכאשר האדם מפסיק לדבר הדיבור לא קיים, וכך זה גם במציאות העולם. מה שמקיים את העולם זה דיבורו של ה' כביכול, ואם הדיבור של ה' היה מסתלק, לא היה עולם.

וכפי שמסביר זאת אדמו"ר הזקן בשער היחוד והאמונה (וכן באגרת הקודש כה, בתניא היומי של כו תשרי):

הנה כתיב: "לעולם ה' דברך נצב בשמים". ופירש הבעל שם טוב ז"ל, כי "דברך" שאמרת "יהי רקיע בתוך המים וגו'", תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם, כדכתיב "ודבר אלהינו יקום לעולם", "ודבריו חיים וקיימים לעד כו". כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע, חס-ושלום, וחוזרות למקורן - היו כל השמים אין ואפס ממש, והיו כלא היו כלל, וכמו קודם מאמר "יהי רקיע כו" ממש. וכן בכל הברואים שבכל העולמות, עליונים ותחתונים. ואפילו ארץ הלזו הגשמית ובחינת דומם ממש - אילו היו מסתלקות ממנה כרגע, חס-ושלום, האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית, היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש.

שמים וארץ

לפי הסבר הבעל שם טוב, הקיום של כל המציאות הוא מעשרה מאמרות של בריאת העולם. אם כן, למה הכתוב אומר זאת (ובעקבותיו חכמינו) דווקא על הרקיע?

התשובה היא שברקיע, במציאות הרוחנית, קל לראות שדבר ה' הוא המקיים את המציאות, וללא דבר ה' אין למציאות קיום. לכל אחד ברור שלמציאות הרוחנית, שכוללת נשמות ומלאכים, אין קיום משל עצמה, אלא כל הקיום שלה הוא מהקדוש ברוך הוא: לפני שהנשמה נכנסה לגוף לא היה לה מציאות משל עצמה, אלא היא היתה כלולה בה', וכפי שכתוב בתניא (פרק לא) "...להשיבה אל בית אביה כנעוריה קודם שנתלבשה בגופי שהיתה נכללת באורו יתברך ומיוחדת עמו בתכלית", וגם לאחר שהנשמה תעזוב את הגוף לא יהיה לה מציאות משל עצמה. כך זה גם לגבי מלאכים: המלאכים הם שליחים של הקדוש ברוך הוא, ואין להם שום מציאות מלבד השליחות של הקדוש ברוך הוא.

לכן הכתוב אומר "לעולם ה' דברך ניצב בשמים". כאשר מסתכלים על השמים, על המציאות הרוחנית, ברור לכל שדבר ה' הוא המקיים את המציאות.

מוסיפים הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן ומסבירים שאין כוונת הכתוב ואין כוונת חכמינו לומר שדבר ה' מקיים את המציאות הרוחנית, אבל המציאות הגשמית קיימת מצד עצמה. אדרבה, הכוונה היא שעלינו להסתכל על השמים ולהבין שכשם שלמציאות הרוחנית אין קיום משל עצמה, אלא דבר ה' הוא הקיום שלה, כך זה גם "בארץ הלזו הגשמית".

בצורת התפיסה הראשונית של האדם, האדם מסתכל על הגוף ונראה לו שהוא קיים מצד עצמו, כי לא גלוי בו שדבר ה' הוא הקיום שלו וה' מהווה אותו ומחיה אותו בכל רגע.

ממילא נראה לאדם שהנשמה כלולה בגוף, והיא חלק ממציאות הגוף שקיימת מצד עצמה. כלומר האדם מסתכל קודם כל על הגוף, ולפי התפיסה שלו את הגוף הוא בונה את תפיסת העולם שלו על הנשמה.

לכן בא הכתוב ואומר "לעולם ה' דברך ניצב בשמים". על האדם להפוך את סדר ההתבוננות שלו: עליו קודם כל להסתכל על השמים, על המציאות הרוחנית, על הנשמות והמלאכים, ולהבין שאין להם קיום משל עצמם, אלא דבר ה' הוא הקיום שלהם, ומתוך זה להבין שגם לגוף אין קיום משל עצמו, אלא דבר ה' הוא המקיים אותו.

האדם מסתכל קודם על הגוף, כיוון שהוא מכיר את עצמו כנשמה בגוף. אבל אם הוא יתבונן בכך שלא תמיד הנשמה שלו היתה בגוף, אלא לפני שהיא נכנסה לגוף היא היתה כלולה בה' ולא היתה לה מציאות משל עצמה, וגם לאחר שהיא תצא מן הגוף לא יהיה לה מציאות משל עצמה - האדם יוכל להבין מתוך זה שגם למציאות שלו כנשמה בגוף אין קיום משל עצמה, אלא ה' הוא המקיים אותה.

כך זה גם לגבי העולם כולו: פרשת בראשית מזכירה לנו שהעולם לא היה קיים תמיד, אלא לפני שהעולם נברא היה רק את ה', ולאחר העולם יהיה רק את ה', כמו שכתוב ב'אדון עולם': "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא... ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא". ההתבוננות הזו עוזרת לנו להבין שגם למציאות הגשמית של העולם אין קיום משל עצמה, אלא ה' הוא המקיים אותה.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'.

